

CHRISTUS VIVIT

Franjo, Postsinodalna apostolska pobudnica *Christus vivit – Krist živi*, Kršćanska sadašnjost, Dokument 184., Zagreb, 2019. (163. str., 299. br.).

Nakon *Petnaeste redovite opće skupštine biskupske sinode*, koja je održana u Rimu od 3. do 28. listopada 2018. godine pod naslovom "Mladi, vjera i razlučivanje zvanja", papa je Franjo, 25. ožujka 2019. godine, na temelju mnogih razmišljanja, razgovora i pisama (4), objelodanio završni dokument *Christus vivit – Krist živi*, koji je izravno upućen kršćanskoj mladeži i predložen cijeloj Crkvi na razmišljanje. Na tragu pobudnice *Evangelii gaudium* papa Franjo u ovoj pobudnici ističe temu sinodalnosti i prosudbe. Radi se o pismu koje posvješćuje neka uvjerenja, proistekla iz vjere, potičući mladež na rast u svetosti i predanosti svomu pozivu. Pobudnica, koja ne predstavlja toliko strukturirani put koliko oblik razgovora i argumenata, sastoji se od devet poglavlja. U njoj se očituje „model poliedra“, tj. radi se o pismu koje, načinom evanđeoske prosudbe, obrađuje i artikulira mnoštvo pristupa. Na neki način, pobudnica se može promatrati s tri vida: u prva tri poglavlja Papa, polazeći od riječi Božje, nastoji prepoznati život mladih u Svetomu pismu, posebno u poslanju Isus Krista te prosuđuje njihove odnose danas u obitelji, crkvenim zajednicama i društvu. Drugi blok, koji obuhvaća sljedeća tri poglavlja, predstavlja središnji dio pobudnice, samu bit prosudbenoga puta, o čemu govori njezin naslov. U njima interpretira stvarni život mladeži, predočujući im Crkvu, koja ih uključuje nudeći im susret s Bogom ljubavi. U posljednja tri poglavlja, pomoću sinodalnoga pastorala, upućuje na perspektivu, tj. radi se o provedbi onoga što govore prijašnja poglavlja, jer su mladež i crkvena zajednica pozvani na prosudbu, izbor i odluke.

Krist živi. Tim je riječima papa Franjo započeo svoju pobudnicu želeći ohrabriti mladež da Isus Krist živi u svakoj osobi, nikoga ne napušta ni kada odluta, štoviše, čeka da mu se vrati, jer želi da po njemu svatko živi. Pitajući se što Božja riječ govori o mladima, Papa u prvomu poglavlju predočuje govor o njima u Svetomu pismu. Ne ulazeći u dubine sintetizira starozavjetnu poruku govoreći o Bogu, koji nadahnjuje mladež i naglašava primjere kao što su Josip, Gideon, Samuel, David, Salomon, Ruta, Jeremija. Osvrćući se na Novi zavjet, spominje mladića koji je napustio dom svoga oca i pošao u daleku zemlju, pa zaključuje da je srce mladoga čovjeka spremno za promjenu, ustati i učiti iz života (12). Napominje da se Isusu nije sviđalo što odrasli s prijezirom gledaju na mladež, pa veli da se „mla-

doga čovjeka ne smije obeshrabriti, njegova je značajka sanjati velike stvari, tražiti široke obzore, odvažiti se na nešto veće, imati želju da osvoji cijeli svijet, znati prihvatiti izazove i htjeti dati najbolje od sebe kako bi se izgrađivalo nešto bolje" (15). Među mnogim novozavjetnim tekstovima koji govore ili upućuju na govor o mladeži, ističe Matejev govor o mladiću koji pita Isusa što mu je činiti da bi baštinió život vječni. Nakon Isusova odgovora, mladić se, zaključuje Papa, "odrekaó svoje mladosti" (18) i ostao "lebdeći na površini života" (19.).

Isus Krist, uvijek mlad. U drugomu dijelu papa Franjo, kroz evanđeoske prizore, razmišlja o događajima iz Isusove adolescencije i mladosti. O Isusu kao mladoj odrasloj osobi govori događaj krštenja na obalama Jordana. Govoreći o Isusu adolescentu, Papa prikazuje događaj kako su ga roditelji izgubili na povratku u Nazaret i našli ga u Hramu, pa ističe da se Isus u godinama svoje mladosti pripremao provesti u djelo Očev plan. Tumači da su njegovi roditelji na povratku s hodočašća u Jeruzalem bili mirni, jer su bili sigurni da se dvanaestogodišnji dječak kreće među mnoštvom dijeleći radost i tugu „karavane“. Veli da je to „grčka riječ koju Luka koristi da opiše karavanu hodočasnikâ – *synodía* – označava upravo ovu 'putujuću zajednicu' čiji je dio Sveta obitelj. Zahvaljujući povjerenju svojih roditelja, Isus se slobodno kreće i uči putovati s drugima" (29). Na tragu pobudnice *Amoris laetitia*, Papa govori o Isusovu pozivu i poslanju, držeći da je on dio obitelji i zajednice i da sazrijeva u odnosu s Ocem i otvorenosti Duhu Svetomu. Sukladno tomu, smatra da se „ništa od toga ne bi smjelo zanemariti u pastoralnomu radu s mladima, kako se ne bi stvarali projekti koji odvajaju mlade od obitelji i svijeta ili ih pretvaraju u odabranu manjinu očuvanu od svih kontaminacija. Potrebni su nam, umjesto toga, projekti koji će ih jačati, pratiti i usmjeravati prema susretu s drugima, velikodušnom služenju, poslanju" (30). Taj govor usmjeruje na Crkvu, moleći Gospodina da je oslobodi od onih koji je žele učiniti ostarjelom i zadržati u prošlosti, da ne skriva svoju poruku i ne stapa se s okolinom, već da pokazuje velikodušnost, služenje, opraštanje i ljubav prema bližnjima. Crkva može pasti u napast i ne slušati Gospodinov poziv vjere tražeći lažne svjetovne sigurnosti. Mladi joj mogu pomoći da ostane mlada i da ne upadne u ralje korupcije, da se ne pretvori u sektu. Jer mladi traže Crkvu koja više sluša, a ne Crkvu koja je tiha i boji se govoriti, jer Crkva koja zaboravlja poniznost pretvara se u muzej (30.-42.). Da bi ostala mlada i obnašala svoje poslanje, papa Franjo smatra da Crkva treba tražiti svoj uzor u liku Marije i u svecima, od kojih su mnogi, kao mladi, dali svoj život za Krista (43-63).

Vi ste Božji „sada“. Nakon uranjanja u Božju riječ, papa se Franjo, tvrdeći da mladi nisu samo budućnost već i sadašnjost svije-

ta, pita: "Kakvi su današnji mladi?" (64). Na tragu svoje strateške pobudnice *Evangelii gaudium*, u trećemu poglavlju, primjenjuje oblik sinodalnoga pastoralna, koji se očituje u metodi zajedničkoga hoda Crkve s mladima, tj. prije ikakvih odluka i zaključaka treba pazljivo čuti, saslušati što mladi kažu, raspoznati plamen koji gori, razabrati putove (65-66). Sukladno tomu poručuje: „Tako Bog Otac gleda na stvari, zna prepoznati vrijednost i njegovati klice dobra posijane u srcima mladih. Srce svake mlade osobe treba stoga držati 'svetim tлом', nositeljem sjemena božanskoga života i pred kojim moramo 'izuti obuču' kako bismo mu se približili i ušli dublje u otajstvo" (67). Potom neustrašivo opisuje označnice suvremene mladeži, govoreći o njima u svijetu u krizi. Naglašava da je prijepor plod nasilja, iskorištavanja, zloporabe, ovisnosti. Gledajući nevolje u kojima mladi žive, Papa poručuje: „Neka se svaki od vas upita: Znam li plakati? ... Plakanje je također izraz milosrđa i suosjećanja" (76). S druge strane, prijeti opasnost da odnos između mladih i starih ostane samo na emotivnoj razini, bez odgojnih i kulturnih dimenzija, držeći da Crkva želi, u njihovim moralnim ranama, pogrješkama, osjećajima krivnje, biti Isusovo oruđe na putu unutarnjeg ozdravljenja i mira srca. Na Sinodi su, pojašnjava Papa, posebno obrađivane tri teme: digitalno okruženje, migracije i razni oblici zlostavljanja (86-102). Premda je raščlanio društveno-kulturno stanje u kojemu mladi žive, ipak smatra da nije iscrpan u toj analizi, pa potiče zajednice da „s poštovanjem i ozbiljno, analiziraju stvarnost vlastitih mladih kako bi razabrale najprikladnije načine pružanja pastoralne skrbi za njih“, jer u Bogu postoji izlaz (103).

Velika poruka za svekoliku mladež. Iščitavajući pobudnicu, može se reći da je njezin središnji dio četvrto poglavlje, u kojemu Papa, osobno i dijaloški, snagom vjere želi "mladima progovoriti o najvažnijoj stvari, koja se nikada ne bi smjela prešutjeti". Radi se o navješćaju, koji uključuje tri istine (111): *Bog te ljubi, Krist te spašava, On živi*. Tumačeći Božju ljubav, potiče mladež da nikada, ni onda kada su im zemaljski očevi daleko ili grubi, ne smiju posumnjati da ih Bog ljubi, da im je čvrsti oslonac. Bogu je svatko dragocjen i bitan, ne zbraja ničije pogrješke, a pomaže da svatko uči iz padova. Da bi približio mladima ispravnu sliku o milosrdnomu Bogu, tvrdi da "Božje sjećanje nije 'tvrđi disk' koji sve naše podatke sprema i pohranjuje", odnosno da je njegovo „srce ispunjeno nježnim suosjećanjem koje se raduje“. Ljubav o Bogu očitovana je u Isusu, jer „druga velika istina je da se Krist, iz ljubavi, žrtvovao do kraja da te spasi" (118). Stoga poručuje mladima: „Gledaj njegov križ, zgrabi ga i čvrsto se drži za njega, pusti ga da te spasi" (119). Napokon, treća istina je „neraskidivo povezana s prethodnom: On živi!“ (124). Nagla-

šava tu činjenicu, jer je opasnost doživjeti Isusa kao nekog iz daleke prošlosti, a od toga ne bi bilo nikakve koristi. Sukladno temeljnim istinama papa Franjo hrabri mlade: "Raduj se sa svojim prijateljem koji je izvojevao pobjedu. ... Zlo nema posljednju riječ. ... tvoj prijatelj koji te ljubi hoće izvojevati slavodobitnu pobjedu u tebi" (126). No, gdje su Otac i Sin, tu je i Duh Sveti, jer, zaključuje Papa, "on je taj koji pripravlja i otvara srca da prime taj navještaj" (130).

Putovi mladih. Svjestan da riječ Božja mijenja čovjeka kada dopusti da ga mijenja, Papa se pita: "Kako se živi mladost kad dopustimo da nas prosvijetli veliki navještaj evanđelja?" (134). Ne ulazeći u dublje teološko-znanstveno tumačenje, nego, držeći se više duhovnog načina, prikazuje mladost kao razdoblje razvitka osobnosti, koje je obilježeno snovima, izborima, odlukama i željom osmišljavanja budućnosti (137, 140). Ističe da ih na tom putu Kristova "ljubav uzdiže, potiče, usmjerava prema boljem i ljepšem životu" te da ih „nemir zbog nezadovoljstva“ tjera da „uzmu vlastiti život u svoje ruke i preuzmu odgovornost“ (138). Mlade, koji traže put, Papa vidi kao one koji su sposobni gledati s nadom (139), jer postoji iskušenje da jadikuju ili odustanu od hoda naprijed. Na tom hodu, kada ih paralizira strah i zabrinutost u donošenju odluka, treba se osloniti na Boga, jer "vjera u Isusa dovodi do veće nade, do sigurnosti" (141). Stvarnim poticajima i jednostavnim riječima potiče ih prema budućnosti (144), pa im poručuje: „Riskirajte, čak i ako to znači griješiti. Ne prolazite kroz život umrtvljeni i ne promatrajte svijet kao da ste turisti" (143). Napominje da Božja riječ poziva mlade da žive sadašnjost, a ne samo da se pripremaju za budućnost (147) i podsjeća da posebnu želju za životom i stjecajem iskustva osjećaju mladi s invaliditetom (149). Upućuje na važnost iskrenog prijateljstva. Ali spoznaja punine mladenaštva moguća je samo ako žive u prijateljstvu s Isusom, a vjerni prijatelji, koji su uz njih osobito u teškim stanjima, odraz su Gospodinove ljubavi (151). Poziva ih da na putu rasta i sazrijevanja aktivno i dijaloški ostanu s Isusom „online“ (158). Smatra da im treba iskustvo dobro proživljene mladosti, jer nastavlja donositi plodove u odrasloj dobi (160), ali nekorisno je imitirati druge; mladi čovjek treba otkriti tko je i razvijati vlastiti način svetosti (162). Sazrijevanje i duhovni rast izražavaju se u bratskoj i milosrdnoj ljubavi. Da ne bi ostarjeli prije vremena, vjeru je bolje živjeti zajedno i svoje darove dijeliti s drugima, jer unutarnje rane mogu svakoga zatvoriti u sebe, u male skupine, i zaboraviti put opraštanja (163-167). Stoga poziva mlade vjernike laike da iziđu iz svojih skupina i da se iz vjere zauzimaju za ljubav u obitelji, društvu i politici, da izgrađuju novo društvo (168). Na tom tragu papa Franjo potiče mladež na društvenu i političku ljubav, društveno prijateljstvo, solidarnost i zauzimanje te zajedničku energiju, koju

treba usmjeriti na stalne aktivnosti (168-172). Upozorava ih da ne stoje na 'balkonu', u 'bunkeru', jer Isus nije stajao na balkonu, nego je uronio u život, pa ih poziva da budu misionari u svijetu: "Tražim od vas da budete graditelji svijeta, da zasučete rukave i radite na stvaranju boljeg svijeta" (174).

Mladi s korijenima. U šestomu poglavlju Papa izražava bol uspo-ređujući mlade sa stablima koja su se visoko vinula u nebo, ali su nakon oluje poglela na tlo, jer nisu imala duboko korijenje. Tako izgledaju mladi koji grade budućnost bez korijena (179). Potiče ih da svijet treba mijenjati počevši od danas, a ne od sutra, da treba razlikovati radost mladih od lažnoga kulta mladih, pa upozorava na zavodnike i manipulatore, koji žele mladež bez poznavanja prošlosti, plitke i bez korijena (180). Ističući povezanost starijih osoba i mladih, tvrdi da je prekrasno kada 'mladići i djevojke, starci s djecom zajedno hvale ime Gospodnje' te se, ukorijenjeni u sadašnjosti, osvrću na prošlost i gledaju na budućnost (196, 199-200). Poručuje im da ne dopuste svoju mladost „koristiti za promicanje plitkoga života koji brka ljepotu s vanjštinom” (183), nego da uoče čemu služi "duhovnost bez Boga, afektivnost bez zajednice" (184), jer globalizirana zapadna kultura često donosi oblike kulturne kolonizacije.

Pastoral mladih. U sedmomu dijelu, govoreći o pastoralu mladih, smatra da, osim okupljanja mladih u pokretima i udruženjima, treba „dublje proučiti i sagledati načine na koje sudjeluju u cjelokupnoj pastoralnoj skrbi Crkve“ (202). Cijela zajednica treba biti uključena u evangelizaciju mladih te naglašava „da su mladi sami kreatori pastoral mladih“ (203), dakako, uz pomoć i vodstvo drugih. Potreban je ne rigidan, nego zajednički hod, fleksibilan i sinodalan pastoral mladih, koji će im omogućiti „da dijele s drugima životna iskustva, da slave, pjevaju, slušaju konkretna svjedočanstva i isku-se zajednički susret sa živim Bogom“ (204). Kao poticaj Crkvi ističe da glavne crte svakoga pastoralnog programa i plana trebaju biti: *traženje* Gospodina i *rast* u Isusu, razvijanje sazrijevanja; odnosno, dva su glavna cilja: uz prvi navještaj produbiti *kerigmu* i rasti u bratskoj ljubavi (209-215). To je bitno, jer "ako mladi odrastaju u svijetu u pepelu, bit će im teško održavati plamen velikih snova i planova" (216). Stoga mladima u našim ustanovama treba pružati mjesta u koja mogu slobodno dolaziti i odlaziti, susretati jedni druge (218), jer se duhovna izgradnja ne smije odvajati od kulturne. Pastoral mladih treba osuvremeniti, razvijati razna odgojna i pastoralna područja: kultura, škola, glazba, šport, okoliš (224-229) i pomoći da budu izravni sudionici u radu za ljude, jer „mnoge mlade umaraju naši programi doktrinarne i duhovne naravi" (225). Papa osporava eliti-stički pastoral, a podržava „pučki pastoral mladih" (230), jer ako se provodi pastoral „daleko od svijeta i oslobođen svake mane, evan-

đelje svodimo na bezukusnu, nerazumljivu i neprivlačnu ponudu” (232). Ističe da „pastoral mladih predlaže životni projekt utemeljen na Kristu“ te ih treba pratiti, a za to „je potrebno da između pastora mladih i obiteljskoga pastora postoji prirodni kontinuitet“ (242).

Poziv i razlučivanje. Dva posljednja poglavlja Papa posvećuje pozivu i razlučivanju, jer svaki pastoralni rad, izgradnju i duhovnost treba gledati kroz kršćanski poziv (254). Riječ *poziv* tumači u širem smislu, tj. doživljuje ga kao poziv na život, na svetost, na prijateljstvo s Bogom (248) i na misijsko služenje drugima (253). Naglašava da je „u razlučivanju poziva važno ustanoviti prepoznaje li pojedinac u sebi sposobnosti koje su potrebne za upravo to služenje društvu” (255). Bitno je prepoznati zašto sam stvoren, zašto sam na zemlji, koji je Gospodinov plan za moj život (256). „Biti za druge”, u životu mladih „povezano je s dva osnovna pitanja: zasnivanjem obitelji i radom“ (258). Oni koji nisu pozvani na brak ili posvećeni život, trebaju znati da je najvažniji krsni poziv, a one kojima rad ne pomaže ostvariti vlastite snove, Papa poziva „da nastave razlučivati Božji poziv” (268). U doba kad smanjenje troškova rada može dovesti do zamjene mnogih radnih mjesta strojevima, tema rada postaje temeljno političko i društveno pitanje, jer rad je izraz ljudskoga dostojanstva (271). S druge strane, mladima koji osjete svećenički ili redovnički poziv, treba, kao i svima koji otkrivaju svoj poziv, pomoći da ga razluče, jer „bez mudroga razlučivanja možemo lako postati plijenom svakoga prolaznoga trenda“ (279). U devetomu poglavlju papa Franjo, na tragu pobudnice *Gaudete et exultate*, inzistira na razlučivanju osobnog poziva, jer to je osobna odluka, koju nitko drugi ne može donijeti umjesto nas, pa zahtijeva molitvu i tišinu, što omogućuje bolje razumijevanje Božjeg govora (283). Osim toga, potrebno je preispitivati se postavljajući sebi razna pitanja u odnosu na sebe i druge (285-286). Da bi se prepoznao osobni poziv, ponajprije treba prepoznati da je to poziv jednog prijatelja, Isusa, koji nam daje milost i karizmu, koja će pomoći da budemo na korist drugima (288). U tom vidu pozvani su svećenici i vjernici laici slušati i pratiti mladež u njihovu razlučivanju zvanja (291). Na putu pomaganja razlučivanja osobnoga života, papa Franjo smatra da je bitno, prije svega, znati slušati druge, i to kroz tri različite i komplementarne vrste osjetljivosti: prva je usmjerena na pojedinca, druga se odnosi na razlučivanje gdje je milost, a gdje kušnja, tj. prepoznati riječi dobroga Duha, a odbaciti zloduha, a treća se osjetljivost sastoji u sposobnosti oslušivanja poticaja koji pokreće drugu osobu. Treba razlučivati, jer je „dobro razlučivanje put slobode na kojem do punog sjaja dolazi jedinstvena stvarnost svake osobe“ (295).

Alojzije Čondić